

Оксана ЧУБ

*старший викладач
кафедри бізнес-економіки та підприємництва
Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана, Україна*

Вікторія ІЛЬЧЕНКО

*к.е.н., доцент,
доцент кафедри підприємництва та економіки підприємств
Університет митної справи та фінансів*

Oksana CHUB

*senior lecturer of
Business Economics and Entrepreneurship Department
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman
chub.oksana@kneu.edu.ua*

Viktoriia ILCHENKO

*Associate Professor of
Department of Entrepreneurship and enterprise economics
University of Customs and Finance,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
vikusijzajac@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ: РОЛЬ ОСВІТИ І СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

FORMATION OF ENTREPRENEURIAL THINKING IN STUDENTS: THE ROLE OF EDUCATION AND SOCIAL ENVIRONMENT

Анотація. Розглянуто важливість формування підприємницького мислення у студентів в контексті взаємодії освіти та соціального середовища. Акцентовано на необхідності розвитку підприємницького мислення як ключової компетенції, що забезпечує професійну реалізацію студентів та їх здатність адаптуватися до викликів майбутнього.

Ключові слова: освіта, молодь, студенти, підприємництво, підприємницьке мислення.

Summary. Reviewing the importance of developing entrepreneurial thinking in students in the context of the interaction of education and the social environment. The emphasis is on the need to develop entrepreneurial thinking as a key skill that ensures students' professional fulfillment and their ability to adapt to the challenges of the future.

Keywords: education, youth, students, entrepreneurship, entrepreneurial thinking.

Формування підприємницького мислення є одним з важливих завдань сучасної освіти, оскільки воно забезпечує формування навичок у студентів, які сприяють розвитку ініціативності, креативності, здатності до ризику та адаптації до змін. В умовах постійних викликів та загроз, серед яких військова агресія, глобалізація та стрімкий розвиток цифрового середовища – молодь має бути готовою до нестабільності ринку праці та необхідності самостійного створення можливостей для професійної реалізації.

Узагальнивши різні формулювання поняття підприємницьке мислення пропонуємо наступне – це сукупність навичок, рис характеру та способів мислення, що дозволяють

людині виявляти й використовувати можливості, долати труднощі, адаптуватися до змін та створювати цінність. Воно ґрунтується на ініціативності, креативності, відповідальності та здатності до прийняття рішень. Це світогляд, що сприяє активному пошуку рішень замість пасивного прийняття обставин, допомагаючи досягати успіху як у бізнесі, так і в інших сферах життя.

Н. Зимівець виділяє складові підприємницького мислення, Середи яких мислення, що створює нові форми життєдіяльності, нові способи дії. Наступним є таке, що підприємець відстоює розвиток та пошук, і відповідальність за свої рішення як цінності. І останнім складником підприємницького мислення є те, що воно завжди командне та проєктне [1].

На сьогодні набув визнання той факт, що підприємницька освіта є одним з найефективніших способів розвитку креативного та інноваційного мислення студентів, що є складовими підприємницького мислення. Цей підхід не лише дає знання з основ підприємництва, а й підкреслює важливість нестандартного мислення. Завдяки такому методу студенти опановують не лише підприємницькі навички, а й навички критичного аналізу, планування та ухвалення рішень. Вони вчаться розглядати кожен проблему як шанс для генерування креативних рішень.

Навчання, засноване на підприємстві, розвиває вміння сприймати невдачі як частину процесу навчання, а не як фінішну риску, що сприяє розвитку більш адаптивного мислення. Студенти стають гнучкими у вирішенні проблем і здатними бачити потенціал, який криється за труднощами, з якими вони стикаються.

Крім того, підприємницький підхід також сприяє розвитку лідерських якостей, навичок командної роботи, а також підвищує віру у власні сили та відповідальність за прийняті рішення. Тобто навчання підприємництва не лише формує майбутніх підприємців, а й готує інноваційних, конкурентоспроможних особистостей, здатних активно впливати на різні сфери життя та робити вагомий внесок у суспільство [2].

Попри численні виклики та критику щодо якості вищої освіти саме університети найчастіше стають осередками розвитку підприємництва. Історичний аналіз свідчить, що після другої світової війни розвиток підприємництва в університетах сприяв їхньому виживанню та переосмисленню своєї діяльності, а також дозволив знову зайняти важливе місце в суспільстві.

Заклади освіти й, зокрема, заклади вищої освіти не лише передають знання, а й формують світогляд, що сприяє активному пошуку можливостей, прийняттю рішень та відповідальному ставленню до викликів сучасного світу у студентів.

Важливим аспектом є використання практико-орієнтованих методів навчання, таких як кейс-методи, бізнес-симуляції, стартап-проєкти та практичні завдання. Завдяки цим підходам студенти отримують можливість працювати над реальними викликами, що розвиває стратегічне мислення, здатність до ризику та вміння адаптуватися до змін.

Одним з таких прикладів є ряд заходів у Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана (КНЕУ), що сприяє формуванню підприємницького мислення у студентів через різноманітні освітні, наукові та практичні ініціативи.

Значну увагу в університеті приділяють науковим заходам, таким як конференції, семінари та круглі столи, що стимулюють розвиток креативного мислення, інноваційного підходу та підприємницьких компетенцій. Участь у таких заходах дає студентам можливість не лише отримати нові знання, а й встановити корисні професійні контакти.

КНЕУ пропонує спеціалізовані освітні програми та курси, орієнтовані на підприємництво, корпоративне право та економіку, що формують у студентів стратегічне мислення, навички фінансового планування та управління бізнесом. Завдяки таким програмам випускники отримують конкурентні переваги на ринку праці та готовність до започаткування власної справи.

Окрім навчального процесу, університет підтримує студентські ініціативи, надаючи можливості для участі в різноманітних підприємницьких проєктах (Міжнародна навчальна програма з соціального підприємництва «**Social entrepreneurship in Ukraine**»),

акселераційних програмах (бізнес-симулятора VIAL+) та стартап-інкубаторах (**StartUp school KNEU**). Такий підхід сприяє практичному застосуванню отриманих знань, розвитку лідерських якостей та адаптивності в умовах сучасного бізнес-середовища.

Таким чином, КНЕУ створює сприятливе освітнє середовище для розвитку підприємницького потенціалу студентів, поєднуючи теоретичну підготовку, практичний досвід і можливості для професійного зростання. Значну роль у цьому процесі відіграють викладачі та ментори, які формують у студентів мотивацію та допомагають розширювати межі їхнього мислення.

Інтеграція підприємницьких підходів у міждисциплінарне навчання забезпечує формування гнучкого мислення, необхідного для різних сфер діяльності. Використання підприємницьких моделей у різних галузях освіти дозволяє студентам краще розуміти реалії ринку праці та розвивати навички, що сприятимуть їхній професійній реалізації.

Окрім економічних аспектів, освіта також формує соціальну відповідальність майбутніх підприємців. Виховання підприємницької етики, орієнтація на сталі підприємництво та розвиток соціально відповідальних бізнес-моделей сприяють формуванню нового покоління підприємців, які враховують не лише прибуток, а й суспільні та екологічні аспекти своєї діяльності [3].

Соціальне середовище також здійснює значний вплив на формування підприємницького мислення серед українських студентів, оскільки воно визначає рівень готовності молоді до ризику, інновацій та самостійного прийняття рішень. Економічні труднощі, які посилились в зв'язку з воєнними діями, спонукають студентів до пошуку альтернативних шляхів самореалізації, зокрема через підприємництво. Окрім освітніх установ важливими чинниками є також сімейне середовище та соціальні мережі, які можуть підтримувати ініціативність та підприємницьку активність студентської молоді [4].

Водночас, цифрове середовище та глобалізація відкривають додаткові можливості для молоді, сприяючи розвитку онлайн-бізнесу та фрилансу, а це своєю чергою стимулює формування підприємницького мислення в умовах швидких змін. Політичні та соціокультурні фактори, включаючи державні ініціативи підтримки бізнесу, створюють додаткові умови для реалізації підприємницьких ідей серед яких ряд програм фінансової підтримки молодіжного підприємництва. Таким чином, соціальне середовище, що включає економічні, освітні, культурні та технологічні аспекти, є важливим фактором для формування адаптивного та інноваційного підприємницького мислення серед українських студентів.

Підсумовуючи варто зазначити, що освіта в умовах сьогодення має бути орієнтованою на розвиток підприємницького мислення як універсальної компетенції, яка б забезпечувала професійну реалізацію студентів та їхню здатність адаптуватися до викликів майбутнього. Вона повинна не лише передавати знання, а й формувати особистість, здатну генерувати нові ідеї, ефективно діяти в умовах змін та робити внесок у сталий розвиток суспільства.

Література

1. Зимівець, Н. (2022). Підприємницьке мислення як основа життєтворчої компетентності здобувача освіти у 21 столітті. *Grail of Science*, (21), 216–218. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.28.10.2022.039>
2. Wakhudin, A., Basri, H., Wahyudi, A., & Ginanjar, M. A. (2024). Entrepreneurship-based education: Teaching students to think creatively and innovatively. *Jurnal of Pedagogi: Jurnal Pendidikan*, 1(5), 45-60. <https://doi.org/10.62872/k3d5gd27>
3. Revko, A. (2023). The role of education in the social entrepreneurship ecosystem development in Poland and Ukraine. *Chernihiv Polytechnic National University; Skoll Centre for Social Entrepreneurship, Saïd Business School, University of Oxford*. <https://doi.org/10.7366/15094995s2306>
4. Самолюк, Н. М., & Денисюк, С. І. (2024). Ключові навички на ринку праці. У *Економічні перспективи підприємництва: виклики воєнного часу та повоєнної*

відбудови (с. 628). Збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції, 31 травня 2024 р., Ірпінь, Державний податковий університет.

References

1. Zymivets, N. (2022). Entrepreneurial thinking as the basis of life-creating competence for students in the 21st century. *Grail of Science*, (21), 216–218. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.28.10.2022.039>
2. Wakhudin, A., Basri, H., Wahyudi, A., & Ginanjar, M. A. (2024). Entrepreneurship-based education: Teaching students to think creatively and innovatively. *Jurnal of Pedagogi: Jurnal Pendidikan*, 1(5), 45-60. <https://doi.org/10.62872/k3d5gd27>
3. Revko, A. (2023). The role of education in the social entrepreneurship ecosystem development in Poland and Ukraine. *Chernihiv Polytechnic National University; Skoll Centre for Social Entrepreneurship, Saïd Business School, University of Oxford*. <https://doi.org/10.7366/15094995s2306>
4. Samolyuk, N. M., & Denysiuk, S. I. (2024). Key skills in the labor market. In *Economic perspectives of entrepreneurship: Challenges of wartime and post-war reconstruction* (p. 628). Collection of materials from the VII International Scientific and Practical Conference, May 31, 2024, Irpin, State Tax University.